

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 3 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 3 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

Hasasbos polt sor egyázer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér

Nyitlter sor 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 557.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, február 15.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezérólk: Az elégedetlen vasutasok.
- Nagy Sándor dr. a munkásbiztosításról.
- A város új tisztviselői.
- A papírgyár bűze megszűnik.
- Goldis László beszámolója.
- Egy ház veszedelme.
- Gyilkos merénylet a világosi határban.
- A németbogsáni választás.
- A titkos akták a Ház előtt.
- Ötszázmillió beruházásokra.
- Szelle büntülgyel nem évültek el.
- Tárca: Vihar. Irta: Lia.

Az elégedetlen vasutasok.

A forgalmi zavarok okai.

Arad, február 14.

Mindennapossá vált az államvasutak vonalain a vonatkésés. Szinte ráilének a német élelapoknak a Localbahnokra pazarolt ötletei. Ha valamelyik nap a menetrend szerint jönne és menne, fölfordulást okozna az állomásokon.

Ez a humoros része a dolgoknak. Van azután, amelyhez kevesebb köze van a könnyed humornak. A Máv. egyszerűen nem tud szállítani. Még a mikor nincs is korlátozva a teherforgalom, csak nagy vártatva kapja meg a kereskedő áruját, az iparos anyagját. A mikor pedig a tehervonatok egyáltalán nem állanak a közönség rendelkezésére, akkor kezdődik a lehetetlen: a multba való visszatérés.

Mi az oka ennek? A közönség nem tud meggyugodni a hivatalos magyarázatokban. Az abnormis hideg: nos, máskor is ilyen jég terpeszkedett a földre, talán keményebb, mint a mostani, s még se cövekelte téltenségre a vasutakat. A kocsihiány, az Olaszországnak kölcsön adott kocsik, ez se pillanatnyi jelenség, hanem hónapok óta tart; és csak most okoz olyan nagy zavart? A harmadik ok még valószínűlenebb: a személyzetben előfordult nagy számu megbetegedések. Sehoh az országban nincsen járvány, amely ágyba döntené az embereket. Bizonyos, hogy a vasutasokat nehéz foglalkozásuk sokkal inkább kiteszi az időjárás egészségrontó végleteinek, mint másokat: de ez se nyilatkozhatott meg most hatványozottabb módon, mint más időkben.

A legkülönösebb pedig, hogy a magánvasutakon minden fenakadás és zökkenés nélkül, korlátlanul tart a forgalom.

Nincs mit leplezgetni. A közönség között mind erősebbé vált a hit, hogy a forgalom zavarainak legerősebb és igazi oka a vasuti személyzetnek jogos elégtel-

ségből fakadó elkedvetlenedés. A napról-napra bizonyosabbá váló keserű csalódás, amely a vasutasokat érte, megtermette gyümölcsseit. A személyzet — így beszél, — ridegen végzi előirt kötelességét, szigoruan köti magát a szabályzathoz, azontul pedig egy peronyi munkát se fordít a forgalom érdekében.

Van e alapja ennek a hitnek?

Olyan embertől, a kinek hivatásánál fogva sűrű érintkezése van a Máv. forgalmi- és állomás személyzetével, s aki a személyzet ügyeit jól ismeri, vesszük az alábbi adatokat, a melyek arra mutatnak, hogy: igenis, van.

Ezután minden kövítés nélkül adjuk a száraz adatokat:

Az, hogy a forgalmi zavarok részben a személyzet elkedvetlenedése révén következnek, a legilletékesebb tényezők előtt s a titok. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter január 31 én *Bathyné* Lajos gróf beszédére a többek között ezeket válaszolta:

— T. barátaim! Annyi bizonyos, hogy nehézségek elé nézünk, bizonyos, hogy ezen nehézségek a személyzet elégtelenségéből is erednek.

Lássuk, mik történnek ez alatt a forgalomban. Csak néhány esetet említek föl, a legkirívóbbakat.

Szin: egy alföldi állomás irodája. Az egyik tisztviselő háttal a táviró-asztalnak támaszkodva beszélget a szemben állóval. A táviró megszólal. Az állomás jelét adják tizszer, huszszor. Nem jelentkezik. A hívó végre egy barangjellel tesz kísérletet: mégse jelentkezik.

Balép egy másik vasutas. Azt kérdi:

— Miért nem jelentkezik?

— *Hadd várjon.* — Ez a válasz.

Bejön egy forgalmi hivatalnok.

— Leadta-e a vonatkeresztvezést? — kérdi a szobában levőtől.

— *Még nem értem rá,* — felel az. És így folyik ez, egész napon át.

Más eset. Egy erdőlyrészi állomáson a szolgálattelvő a még szükséges tolatásokat rendeli el.

A mozdonyvezető zsebórájára néz. Aztán így szól:

— Tíz perc mulva itt a pihenő időm. Addig ezt a dolgot nem végezhetném el. Hát nem tolatok.

A szolgálattelvő jelentést tesz az állomásfőnöknek. A főnök kérdőre vonja a mozdonyvezetőt s ugyanazt a választ kapja.

Az állomásfőnök szinte könyörgésre fogja a dolgot.

— Nézze, édes barátom: tegye meg nekem ezt a szívességet. Végezze el most a dolgot. Inkább, ha majd a pihenő ideje eltelt, jöjjön ki egy fél órával később.

— Ez már más, — szól a mozdony-

vezető, a gépre száll, s megszólal a mozdonyisp.

Ugyancsak egy erdőlyrészi állomáson történt ez. Az állomás székelyén lakó kereskedő a lapokból azt olvasta, hogy a Máv. teherforgalma február 8-án újra megkezdődött. Erre a márrégebben csomagolt árut kiküldte az állomásra továbbítás végett.

A fuvaros visszahozza az árut.

— Kérem, a forgalom szünetel.

— Az lehetetlen, hiszen a lapokban hivatalos közlemény van arról, hogy a teherfölvétel megindult!

Es mégis lehetetlen. A kereskedő, mivel az áru elküldését nem halaszthatta, kénytelen volt azt gyorsárúnak, jóval magasabb vitelbér mellett földadni.

A dolgot azonban különösnek találta s kutatni kezdte: mi volt az oka, hogy az árut nem akarták fölvenni. Három nap mulva, február 11-én megtudta az okot.

Az állomás a körsürgönyt, amelylyel az állomásokat a teherforgalom megnyitására értesítették, nem vette föl s így tudomása se lehetett arról, hogy a korlátozást megszüntették. De valami súlyosbitja ezt a dolgot. Ép ennek az állomásnak dolga lett volna, hogy az onnét kiágazó helyi érdekű vasut állomásainak továbbítsa az értesítést. Így a *vicinális vasut összes állomásai három nappal később értesültek arról, hogy a teherforgalom föllábadozott.*

Ez csak néhány eset a sok közül, a melyekre a beavatottak halommal tudnának példát fölhozni.

Helyeselni ezeket az eseteket nem lehet: de csodálni sem. A legteljesebb bizalomnak és a legjobb nyújtható reményeknek is van határa. Ezen a határon túl aztán nem lehet várni ambiciót, a kötelességen túl terjedő munkát, se pedig megfeszített szorgalmat. Olyan dolgok ezek, hogy csak a személyzet méltányosságától várhatók. S lehet méltányosságot kérni a vasutasoktól, mikor azok maguk nem kapnak? Es ha a vasutas megszegését tapasztalja azoknak az ígéreteknek, amely esztendő óta egyedüli pótléka volt fizetésének, nem hajlik-e könnyen arra a lelkiállapotra, amelyben még a fegyelmet sem ismeri el urnak maga fölött?

Komolyabb következmények veszedelme nélkül ezt az állapotot tartóssá tenni nem szabad. Végét kell vetni, minél hamarabb. Es ezt az állapotot sem üres ankézés, sem a tetszetős jelszavakkal való türelmi játék s legkevésbé szigorú rendeletek nem ütik agyon. Egy szüntetheti csak meg. A vasutasoknak még kell adni, amit a kormány ígért, ami a vasutasokat megilleti s aminek halogatására nincs, nem is lehet komoly ok.

Nagy Sándor dr. a munkásbiztosításról.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, február 14.

A lefotografált akták kötötték le a Ház mai ülésén az érdeklődés nagyobb részét. Kossuth Ferenc rövid beszéd kíséretében letette az aktákat a Ház asztalára s e körül zsbongott a folyosó az ülés további része alatt. Kossuth beszédéről s az akták tartalmáról más helyen közlünk részletes tudósítást.

Pedig az ülésnek egyéb része is megérdemelte a politikusok figyelmét. A munkásbiztosítási törvényjavaslat tárgyalása során két érdekes beszéd hangzott el. Az egyiket Gratz Gusztáv dr. tartotta, az ismert szociológus, a másikat Nagy Sándor dr. a nagylaki kerület országgyűlési képviselője. Nagy Sándor dr. nagy alaposággal, a külföld munkásbiztosítási ügyének adatait a törvényjavaslattal összehasonlítva beszélt s észrevételeit Sztéryni József kereskedelmi államtitkár nagy figyelemmel hallgatta.

Justh Gyula elnök pontban tíz órakor nyitotta meg az ülést.

Számos elnöki előterjesztés után felszólalt Kossuth Ferenc.

Ezután Károly József, a mentelmi bizottság előadója betérjeszti a bizottság jelentését Mihály Tivadar mentelmi ügyében.

Semsey László a pénzügyi bizottság jelentését mutatja be.

(A munkásbiztosítási törvény.)

Gratz Gusztáv azt fejtette, hogy a munkásosztály elsatnyulásának megakadályozására igen alkalmas ez a törvényjavaslat, mely igen humánus a munkásokkal szemben, sőt jobb, mint a németországi munkásbiztosító törvény. Balesetknél azonban nagyobb jogvédelmet óhajtana a munkásoknak. Nem hiszi, hogy a biztosítás terhe elviselhetetlen volna a kisiparosok részére, különben is a kisiparosokra nézve sokkal előnyösebb a javaslat, mint a nagyiparra nézve. (Helyeslés.) A javaslatot elfogadja. (Eljenzés.)

Pető Sándor: Helyesli ugyan a munkásbiztosítási ügy egységesítését, de a centralizáció helyett a decentralizációt célszerűbbnek tartja, mert ez esetben az autonómia könnyebben érvényesülhetne. A biztosítási ügy egységesítésé-

vel nem egyeztetendő össze a javaslatnak az az intézkedése, hogy ugyanazon a területen több pénztár létesítését is megengedi. A vállalati pénztárakra vonatkozólag igen károsnak tartja azt, hogy már háromszáz munkás számára is külön pénztárat lehet alapítani; egy ilyen kicsiny pénztár nem teljesítheti kötelezettségeit a tagokkal szemben. A társulások intézményét támogatja ezután. Nem fogadja el a törvényjavaslatot.

(Nagy Sándor dr. beszéde.)

Szünet után Nagy Sándor dr. emelkedett szólásra. Minden téren azt kell tapasztalnunk, — kezdte beszédét, — hogy épen a munkások küzdenek a legerősebben az ellen a törvényjavaslat ellen, amely pedig a munkások boldogulását, jólétét tartja szem előtt. A munkások azt mondják, hogy ez a parlament nem is jogosult a munkások érdekében bármit is tenni, mert nincsen benne a munkások képviselője. Ebben igazuk van. A nemzetköziségnek ebben a parlamentben képviselete nincs, de ne is legyen. (Élénk helyeslés.) Teljesen meg van elégedve a törvényjavaslatban lefektetett kártalanítás által. Egész Európában csak Hollandia ad többet a munkaképtelenné vált munkásoknak. A szociálisták azt hozzák föl ellenérvül, hogy a kuria száz százalékos kártérítést biztosított, míg a javaslat csak 60 százalékot ad. De míg per esetén a végrehajtásig a munkaképtelen munkás éhen halt, addig a mostani javaslat biztosítása folytán azonnal kártérítéshez jut, pör, ügyvédi költség és éveken át való várakozás nélkül. Helyesnek tartja azt, hogy az oly vállalatoknál, amelyek 300 munkásnál többet dolgoztatnak, a betegsegélyző pénztárt főtartják. Ezáltal közelebb hozzák a munkást a munkaadójához és alkalmat adnak neki a humanizmus gyakorlására.

Szerette volna, ha a javaslat határozottan k mondaná a szabad orvosválasztás jogát. A szabad orvosválasztás nem kerül többbe, mint a fix fizetéses rendszer és az autonómiát sem rontja meg, mert hisz ez ugyis csak elvben van meg. Tény az, hogy a betegsegélyző pénztárak orvosainak eddigi fizetései túrhetetlenül csekélyek. Egy modern állam ilyen előkelő tétellel szemben nem bánhat tovább is ilyen módon. (Élénk helyeslés.)

Kétségtelen, hogy ez a törvény a szeretet törvénye, de csak akkor fog a gyakorlatban

bevalni, ha a munkások ügyét minden téren első sorban tartjuk szem előtt. A javaslatot örömmel fogadja el.

Enök a holnapi ülés napirendjének megállapítása után berekesztette az ülést.

A papirgyár büze megszűnik.

A gyár új berendezései.

Beadvány a városhoz.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 14.

A szalmaanyag-gyár büzének ismeretes, rég huzódó ügye most érdekes új fordulat elé jutott, amely esetleg megszünteti a mindegyre felújuló panaszokat.

Az aradi szalmaanyag-gyárnak E. Scott & Comp londoni cég ajánlatot tett, hogy a gyárban körforgó kemencéket állít föl, amelyek a gyártást egész új alapra helyezik. Az új gyártási mód mellett a szódaregenerálásnál fejlődökkelmetlen büzök tulnyomó részben elenyésznek. A Scott-cég ily berendezést több angol gyárban állított föl, s az mindenütt eredményel járt, hogy a kellemetlen büzök tetemesen csökkentek. A cég azt ajánlotta a papirgyárnak, hogy az új berendezéseket egy próbára alkalmazza, s ha a büz az új berendezés mellett se szűnik meg, a Scott-cég azokat saját költségén leszerelteti és elviszi.

Az aradi szalmaanyag-gyár, a mely eddig is hosszabb tanulmányt és több kísérletet tett arra nézve, hogy a büzöket miként csökkenthesse, az angol cég ajánlatát a próbaév kikötése mellett elfogadta, s ma kérvényt adott be az aradi kapitányi hivatalhoz, mint elsőfokú iparhatóságához, a melyben az új kemencék és berendezések felállításához és fentartásához hatósági engedélyt kér. Az iparhatóság a telepengedély megadása céljából valószínűleg helyszíni tárgyalást tűz ki.

Az iparhatóságához intézett beadvánnyal egy időben a gyár a tanácshoz is kérvényt adott be. Ebben kifejti, hogy az új berendezés-felállításához és az annak megfelelő építkezéshez a gyárnak szüksége van a védőtöltés és a gyártelep északi határa között fekvő 1660

Vihar.

Írta: Lia.

— Mondd Márta, mi lett egy idő óta? A kedélyed szokatlanul lehangolt, emellett szórakozott is vagy.

— Valóban ezt tapasztalod rajtam?

— Igen. A szemeid zavarosak, a beszéded vontatott.

— Képzeldök édesem.

— Oly bátortalan, elfogult hangon mondd ezt is, hogy ebből is csak azt következtethetem, hogy valamit titkolsz előttem.

— Csak nem gondolod...

Igy beszélt az egyszerű fehér-csipke függönyös kis hálószobában a két leány.

Mindkettő árva leány volt. Semmi rokoni kötelék nem fűzte őket egymáshoz, de annál erősebben ki volt fejlődve bennük az egymás iránti ragaszkodás, bizalom, mely szorosán, szinte elválaszthatatlanul összefonta a két leány szívét. Márta huszonhárom éves, halvány, mélabus tekintetű csöndes leány volt, olyan mintha maga a megtestesült „lemondás” lett volna. Jolán fekete bogár szemében azonban ott csillogott az élet utáni vágy. Tekintete forró, titokzatos volt. Arcát mindig valami diszkrét finom mosoly árnyalta be.

Közös háztartást vezettek. Két szobás csinos kis lakásuk volt, minden kényelemmel el látva. Márta cimbalomtanítással kereste kenyerét. Jolán hivatalba járt.

A két leánynak volt egy közös jó barátja, Benkő Géza. Ez majdnem mindennapi vendé-

gük volt. Természetesen este szokta tenni látogatásait, mivel a leányok, ugyszintén ő maga is napközben elváltak foglalva.

Beszélgésüket most is Benkő zavarta meg. Mikor az előszoba ajtaján megszólalt a csengő, a leányok már előre tudták, hogy ki lesz a látogató.

— Édes Jolánkám, — szélt Márta — ma diskurálj egyedül Benkővel. Én itt maradok a hálóban. Egy kis fejfájásom van. Mentsél ki előtte.

— Lám, ugye eltaláltam, hogy fáj valamid? Hozzak talán vizes ruhát a fejedre? Ez jót tenne.

— Nem kell semmi, kedvesem. Elmulik ez magától is.

Mikor Jolán átment a másik szobába, Márta az ajtóhoz osont és elfojtott lélegzettel hallgatózni kezdett. De bizony csöndes suttogásszerű hangoknál egyebet nem hallott.

Tizenegy óra után távozott Benkő. Jolán kipirult arccal, kacagva sietett Mártához.

— Te Márta, érdekes dolgot akarok közölni veled. Képzeld, Benkő a legkomolyabban nyilatkozott...

Márta mintha álomból ébredt volna fel, megdörzsölte szemeit és halkán, természetes hangon felelte:

— Ugy? Gratulálok hozzá.

— Ladd én igazán sobasem gondoltam arra, hogy Benkő megkérjen. És tudod miért? Mert egyáltalán keveset foglalkoztam képzeletben az ő egyéniségével.

— A társalgásod és az iránta való viselkedésed pedig éppen az ellenkezőjét árulták el. Te mindig kedves voltál irányába, sőt a modorodba némi pajkosság is vegyült az ő jelenlétében. Minden szavaddal, mozdulatoddal azt a látszatot keltetted, mintha szeretted volna Benkőt.

— Én? Soha! Csak enyelegtem, tréfáloztam vele. Ebben nem találtam semmi illetlen dolgot. De őszintén mondván, a szívemet nem érintette soha az ő jelenléte...

Márta merően a szemébe nézett a leánynak, majd vállon fogta őt, mint midőn a bűnöst vallatni akarják és komoly, de elfogult hangon kérdezte:

— És te mindannak dacára, hogy egy csöpp vonzalommal sem viseltetsz iránta, odaadod neki a kezéd?

— Miért ne?! — felelt mosolyogva Jolán. Tudod, Benkő azt hiszi, hogy én a rajongásig imádom őt. Enyelgésemet, tréfálozásaimat szerelemnek tulajdonítja. De Márta, én úgy veszem észre, mintha ez a dolog egy csöppet sem érdekelné.

Márta felelet helyett elképedve nézett Jolánra.

— Vagy talán még mindig fáj a fejed és ennek tulajdonítható, hogy oly közönyösen hidegen hagynak szavaim?

— Igen Jolánkám... Iszonyu főfájásom van. Oly bágyadt vagyok. Bocsáss meg!

— Nem is zavarlak tovább fecsegéssel. Holnapra hagyom mindazt, amit még elmondani akartam.

Rövid negyedóra múlva ágyban volt mind

négyszögöl területre, amelyet a gyár a város-tól eddig bérbe kapott, s miután első rendű érdek az, hogy ez a sokat fölpanaszolt bűz megszűnjék, a gyár kéri, hogy ezt a területet a város ingyen, örök tulajdonul engedje át a gyárnak. Kijelenti azonban a gyár, hogy az esetben is, ha a város a területet átengedi, a gyár az eddigi haszonbért tovább is fizeti, úgy hogy a város lényegében rövidséget nem szenved. A telek-átengedési kérelem a jövő havi közgyűlés sorrendjére kerül.

Mind a két kérvényhez mellékelve van a Scott-féle berendezés leírása. Ez egyben kifejti azokat az okokat, amelyek az új eljárásnál a kellemetlen bűzöket megszüntetik, vagy legalább nagy részben elenyésztik.

Goldis László beszámolója.

(A Habsburgok és a románok. — Andrássy beszéde. — A nemzetiségek, mint demokrata párt. — Egy kosár reform. — Felelet a „kötél“-re.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 14.

Goldis László, a radnai kerület országgyűlési képviselője, kedden, február 12-én tartotta beszámolóját nagy hallgatóság előtt M. Radnán. A hallgatóság soraiban nagy számmal voltak képviselve a lippai, radnai és az aradi románok. A hatóság részéről Lengyel Sándor dr. főszolgabíró volt jelen a beszámolón.

Goldis László több mint két órán át fejtegette az általános politikai helyzetet s különösen Andrássynak a nemzetiségi kérdéstről mondott beszédével foglalkozott. A múltban, ugymond, amelyre Andrássy oly büszkeséggel hivatkozott, a politikai nemzet a nép sorsán sohasem segített s nem is akart segíteni. Ellenkezőleg, az uralkodók voltak a nép-barátai a nemességel szemben, Mária Terézia és II. József császár segítettek leginkább a nép sorsán. A románok is első gimnáziumokat Mária Terézia idejében nyitak meg. Az abszolutizmus alatt nyithatták meg a brassói és a brádi román gimnáziumok, akkor alakult az *Asociatiunea* román közművelődési társulat. Ezt a békülékeny politikát Deák, Eötvös és Széchenyi is

vallották. Ezért alkotta meg Deák Ferenc a nemzetiségi törvényt. Az ezen törvényben kimondott egyenjogúság Deák felfogása szerint a nemzetiségre is vonatkozik s így a kormányoknak kötelessége a nem magyar népek nemzetiségi kulturáját éppen oly mértékben ápolni, mint a magyar kulturát. Ezt Deák Ferencnek beszédeivel igazolja. Deák halála óta azonban a magyar államférfiak és pártok ezt a békülékeny szellemet sutba dobták s megteremtették azt a szituációt, amelyben a magyarországi népek egymásban ellenségeket látnak. Ilyen esetben lehetetlenség a népjogok teljességét kivívni. A magyar nép nagy zöme is keserűen csalódnai fog, ha a mai államférfiaktól s a mostani magyar pártoktól várja sorsának javulását. A mai parlament a feudálisok parlamentje. Csakis egy a nemzetiségi eszme követelményei tekintetében is a teljes egyenjogúság alapján álló őszinte demokratikus párt mentheti meg az országot az erkölcsi és anyagi tönktől, csakis egy ilyen új párt teremthetné meg azt az igazi demokratikus alapot, amelyen kifejlődhetné az új és boldog Magyarország. A parlamentben mostan uralkodó pártok az igazi hamisítatlan demokrácia követelményeitől irtóznak. Az igazi demokráciát az országgyűlésen csakis a nemzetiségi párt képviseli. Követeli az általános választói jogot, a virilizmusnak s kandidáló jognak eltörlését, a hitbizományok megszüntetését, az állami birtokoknak s más megváltott nagybirtokoknak parcellázását, új adótörvényt, a létminimum biztosítását, a progresszív reáladót, a fogyasztási adók megszüntetését, a teljes sajtó- és szólás-szabadságot, gyülekezési és egyesülési jogot, a földbirtokok új osztályozását, kétéves katonai szolgálatot, becsületos munkás biztosítást, új ipartörvényt. Végül a népet józanságra, takarékosra, munkásságra buzdítja, kifejtve, hogy csak gazdag népek lehetnek szabadok. A templom és az iskola legyenek a legbecsültebb intézmények a nép előtt s akkor a sok szerencsétlenséget is könnyebben fogják elviselhetni.

A beszéd végén Goldis hevesen megtámadta a képviselőháznak azon tagjait, akik a nemzetiségi képviselőknek azt kiáltották oda: „kötélet nekik!” Aposztrofálta Hock Jánost is, aki azt mondta, hogy egy kötélgyár se lenne elég az izgatóknak.

A beszámolót a jelenvoltak nagy helyesléssel hallgatták végig és *Zsivuleszku* Prokop radnai esperes indítványára a képviselőnek bizalmat szavaztak.

Egy ház veszedelme.

Vizhiánya a főtérén.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 14.

A József főherceg-ut egyik bérházának mindegyre megújuló bajai vannak a vízvezetékekkel. Fényes Dezsőnek, az aradi villamtelep igazgatójának háza került ismét kellemetlen helyzetbe, annak révén, hogy az új ház a süppedő talajon egyre lejjebb ereszkedik, s a háztömb hatalmas nyomást gyakorol a ház alapjában és falaiban elhelyezett vízvezetési csövekre, amelyek a nyomás következtében már eddig is több ízben megrepedtek.

A csőrepedések okairól, amelyek következtében a főtér vízszolgáltatásában is zavarok következtek be, ezeket jelentik:

A ház telke vizes, süppedékes talaj, amely folytonosan süllyed. Minden új ház néhány centiméterrel süllyed a talajjal együtt anélkül, hogy ennek komoly jelentősége lenne. A Fényes-háznál azért jelent ez bajt, mert a vízvezetési csövek a lassu süllyedés alkalmával minduntalan megrepednek és az amugy is nedves fundamentum ezáltal egészen vízenyőssé válik.

A baj onnét eredt, hogy a háznak vízvezetékekkel való felszerelése alkalmával figyelembe nem vették a talaj süppedő természetét. Ilyen esetekben a falban a csöveket nem helyezik el szorosan, hanem néhány centiméternyi hézagot hagynak, hogy a vízvezetési csövekre a süllyedő épület tömege ne gyakoroljon nyomást. Ezt a vízvezetési berendezések installációja alkalmával elmulasztották s ezért történik ebben a házban gyakori csőrepedés.

A legutolsó csőrepedés tegnap délután történt az épületnek az utca felé eső részében, közvetlen a vizóra mellett. A fenyegető bajt este felé vette észre a házmester és jelentést tett Fényes Dezsőnek, a ház tulajdonosának, akinek felszólítására a vízvezetési társaság este kilenc órakor lezárta a vizórát, úgy, hogy

a két leány. Jolán hamar elszenderedett. Márta szeméit azonban kerülte az álom. Midőn hallotta társnője csöndes arányos pihégését, nesztelenül kiszökött az ágyból. Kinyitotta az ablakot és kinézett a sötét éjszakába. Mint valami kísérteties lény, úgy állt az ablaknál, az éjjeli lámpa fényétől megvilágítva.

Aztán hirtelen, mint akit valami kísértő gondolat gyötör, odafutott Jolán ágyához.

— Alszol? — kérdezte tőle csendesen.

Feleletet nem kapott.

— Mily édes álma lehet! — gondolta, és pár percig némán szemlélte a leány meglegedést kifejező arcát.

Hajnamban Márta elfojtott zokogása zavarta fel Jolánt álmából.

— Mi bajod Márta? Mi bánt?

Semmi...

— De hát miért nyöszörögsz oly keserűesen?

— Ne faggass... Csak aludj nyugodtan tovább.

— De miért titkolódzol előttem? Mondhatom, fáj nekem a burkolt viselkedésed.

— Valóban fáj?

Márta arca viaszszárga, tekintete sötét, féltelmes volt. E sötét tekintetével pár percig szótlanul nézett Jolánra, majd megragadta karját és sok keserűséggel szólt:

— Ugye Jolán te nem vétkeztél még soha. Nem voltál embertársaidal szemben hazug, alattomos? Tiszta, finom a lelked. A bűnnek a legkisebb foltja sincs rajta. Ugye?

— Nos és mit akarsz mindezzel mondani? — kérdezte csodálkozva Jolán.

— Azt akarom, hogy tovább is ily tiszta legyen a lelked. Hogy ne vétkezz!

Jolán közbeszólt:

— Hát olyan ingatagnak, könnyüvérenek képzelsz engem, hogy intésedre szoruljak?

— Ez egyszer mégis intelek. Mert... mert a te lelkedben egy bűn fogamzik.

— Bűn! Az én lelkemben! — szólt a megbotránkozás hangján a leány.

— Igen! Es ha idején nem szakítod ki lelkedből ezt a mérges férget, áldozatot is sodorsz a kárhozatba... Tudod mi a legnagyobb véték e földön? Szerelmet hazudni, álszenteskedni, érzelmeket szimulálni. Aki ezt teszi, az egy szívet zuz szét, egy életet rombol össze! Es te is ezt cselekednél akkor, ha Benkőnek azt mondanád: „a tied leszek.” Mert te nem szereted őt. Magad mondtad ezt. Csak az egzisztenciája kábit el. Az egyénisége csak épp olyan előttem, mint a többi tucat emberé. Es mondd te igazlelkű leány, tudnád-e azt mondani neki, hogy hü, odaadó, szerető felesége leszel. Nem félsz a lelkiismeretedtől, amikor ily nagy igazságtalanságot ejtene ki ajkad. Nem rettegsz e attól a gondolattól, hogy érzelmeket hazudsz annak, aki egy egész életen keresztül támaszod, mindened lesz...

— Miért támadsz rám, ily sértően hideg hangon? En nem értelek... Valóban megfélemlítesz.

— Majd megértesz... De előbb mondd meg, fájna e az neked, ha valaki meggátolna abban, hogy Benkőné légy?

— Egy csöppet sem fájna. Hisz nem fűz hozzá szerelem.

— És mindennek dacára szívesen mennél hozzá?

— Miért ne? Férjnek jól beválik.

Márta tekintete most még sötétebb lett, ajkai rángatództak, aztán mint akinek a végőrája közeleg, csöndesen, fájdalomtelt hangon suttopta:

— No jó! Légy hát az övé! Cselekedj gondolataid szerint. Tégy úgy mindent, amint te jónak látod! De véssd a lelkedbe mindazt, amit most mondtam neked. Egy szívet tépsz széjjel, egy életet rombolsz össze.

— De hátha szeretni, nagyon szeretni fogom Benkőt, ha már férjem lesz. Hogyan rombolnám össze tehát az életét?

— Akkor összerombolod másét!

— Másét?

— Igen. Széjjel zuzol egy tiszta lelket, a boldogtalanság örvényébe sodrod... Es ez én vagyok! En, akinek egyedül titkolt szerelme lett kárhozata. Aki féltve őriztem, nem mertem elárulni érzelmeimet, mert gyáva nőnek teremtett a sors!

Jolán csodálkozva meresztette társnőjére szemét, aztán a meglepetés leplezetlen kitörésével kérdezte:

— Te valóban szereted?

— Szeretem... Ha sohse jutott volna napvilágra szerelmem, ha Benkő itt hagyott volna bennünket szótlanul, hidegen, ez nem lett volna oly kínos nekem, mint az, hogy téged szemelt ki hitvesének. Téged, akinek személye oly kedves, oly nélkülözhetetlen nekem, akit jobban szeretlek saját életemnél. Félek, érzem, hogy akaratom ellenére gyűlöletté fajul

a városnak a Fényes-háztól a minoriták templomáig eső részében egész éjjel *vizhiány* volt: A vízvezetési társaság emberei ma reggel felszakították a ház előtti aszfaltburkolatot és néhány méternyire felásták a földet. A gödör csakhamar megtelt a csöből kiömlő vízzel. A vízvezetési társaság emberei egész napon át szivattyúzták a vizet, munkájuk azonban hiábavalónak bizonyult, mert a gödör állandóan megtelt vízzel. Ma este kilenc órától kezdve ismét zárva lesz a vízóra s ezalatt valószínűleg sikerül a megrepedt csövet megigazítani.

A csörepidés következtében a ház fundamentuma egészen átnedvesedett.

A város új tisztviselői.

Tisztelgés a tanácsosoknál.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, február 14.

A tegnap megtartott városi közgyűlésen töltötték be tudvalevőleg a megüresedett gazdasági tanácsnoki állást *Lócs Rezső* adóügyi tanácsnokkal, akinek helyére a törvényhatósági bizottság *Vannay Gyula* aljegyzőt választotta meg. A közgyűlésen megejtett egyhangú választás nagy örömet keltett a város tisztviselői körében, akik már a mai napon siettek az előléptetett főtisztviselők előtt tisztelni és megválasztásuk alkalmával szerencsekívánataikat kifejezni.

Az adóügyi osztály tisztviselői kara ma délelőtt fél tizenkét órakor volt főnökétől, a gazdasági tanácsnokká megválasztott *Lócs Rezsőtől* búcsuzott. A tisztviselői kar szónoka *Figus* alszámvevő volt, aki meleg szavakkal búcsuzott az adóügyi osztály volt vezetőjétől és egyúttal üdvözölte előléptetése alkalmából.

Lócs Rezső megköszönte a tisztviselői karának iránta megnyilatkozott rokonszenvét. Örömmel gondol vissza ugymond, arra az időre, amelyet az adóügyi osztály élén eltöltött. Nehéz munkájában a tisztviselői kar mindig támogatta és csakis ennek köszönheti, hogy működése alatt eredményeket tudott elérni.

Az adóügyi osztály tisztviselői ezután *Figus Albert* vezetése alatt felkeresték *Vannay Gyulát*, az új adóügyi tanácsnokot és megvá-

e szeretetem, ha Benkő leszsz. Nos, nincs semmi szavad milderre? Nem felelsz? Jól van! Most már elárultam lelki titkomat, tehát tégy úgy, amint jónak látod. Nem mondom többé, hogy ne légy az övé. De tud meg, hogy e frigy kötésével vége szakadt köztünk mindennek. Elválnak — örökre! Belőled szép úde fiatal asszony lesz, én pedig majd valahol messze, elzárkózva a világ elől, élem napjaimat. Vagy dehogy is élem! Hervadni, szenvedni fogok s lassan lassan leszámolok az élettel...

— Márta, ne folytasd tovább! Nézd, szavaid könyeket csálnak szemembe. Gyötresz e szavakkal. Hallgass meg engem is.

Márta szemét egy pillanatra felvillantak és némi megkönnyebbüléssel sóhajta:

— Ah tehát lemondanál róla?

Jolán zavartan nézett a leányra. Nagyokat nyelt és vontatottan felelt:

— De Mártuskám, ne keseredj el ennyire! Hiszen... hiszen ha én Benkő felesége is lennék, nem kellene ellenséges viszonyban lennünk. Azért mi csak ép úgy szerethetnénk egymást, mint eddig...

Márta irtózáttal fordította el fejét. Nem felelt. Ajkán elhalt a hang. De odabenn a lelkében már kitört a vihar, ami rettenetes pusztulást vitt véghez életreményeinek fái közt...

Valami fojtogatta a torkát. Levegő után kapkodott. Nagy erőfeszítéssel kinyitotta az ablakot és keservesen feljajdulva kiáltott ki a sötét éjszakába:

— Ennek nincs szive! Nincs! Nincs!...

lasztatása alkalmából üdvözölték. Vannay a választásban kijelentette, hogy új állásában is mindig arra fog törekedni, hogy a város közönségének érdekeit tartsa szem előtt. Tudja, hogy nehéz feladatot várakozik reá, de meg van arról győződve, hogy a tisztviselői kar támogatásával meg fog felelni feladatának.

Az ujonnan megválasztott tisztviselők szomban veszik át hivatalukat. Ifj. *Varjassy Lajos* dr., az új rendőrfogalmazó vasárnap érkezik Aradra és így csak hétfőn veszi át hivatalát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Péntek: *Bálványok*, színmű. Ben utató előadás (Bérlés A.)
Szombat: *Bálványok*, színmű (Bérlés B.)
Vasárnap: Delután: *A lovag ur*, vígjáték. Este: *Gül-Baba*, operett. (C. íreletszünet)

* Két újdonság. Érdekes két színműújdonság s erapel a jövő hét játérendjén. Szerdán *Gróf Hamlet*-et mutatja be a színtársulat. A *Vig-színház* bemutatóján ez a rendkívül érdekes színpadi alkotás nagy sikert aratott s azóta is műsoron tartják. Főbb szereplői: Novák Irén, Harmath Józsa, Körösi Juci, Bácsné, Zalay Margit, Mariházy, Várnay, Delly, Beregi, Szathmáry és Kulcsár. A második újdonság: *A harang* jövő pénteken kerül színre először. Pásztor Árpád, Ruttkay Ákos és Kacsóh Pongrác legendáját egy hét előtt mutatták be a Király Színházban. A főbb szerepeket: Rontay Boriska, Körösi Juci, Zalai Margit, Hunyady, Beregi, Faludy, Szathmáry és Kulcsár játsszák.

A németbogsáni választás.

A nemzetiségiek veresége

Három letartóztatás.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, február 14.

A németbogsáni választás a *nemzetiségiek vereségével* végződött. A kerületet, a melyet az általános választásoknál *Brediceanu* Koriolán nyert el, a mandátum megsemmisítése révén elrendelt új választásnál az *alkotmánypart* hódította el. A választás rendkívül izgalmas volt s a nemzetiségi pártbeliek közül három vezető embert letartóztattak. A választás lefolyásáról a következő távirati tudósítást veszszük:

A németbogsáni választókerületben *Brediceanu* Koriolán volt képviselő mandátumának megsemmisítése következtében ma van választás. Az alkotmánypart részéről *Weisz Julián* szerkesztő lépett fel, román nemzetiségi jelölt pedig *Braniste* Valér. A választás reggel 9 órakor csendben és rendben kezdődött meg. A szavazatok aránya délelőtt 1/10-kor a következő:

Weisz Julián 65
Braniste Valér 82

1/11 órakor:

Weisz 234
Braniste 121

1/12 órakor:

Weisz 405
Braniste 255

Miután 34 község van 3540 választóval, a választás csak a késő éjjeli órákban fog véget érni és így még most nem lehet előrelátható eredményéről tiszta képet alkotni.

Későbbi távirat telenti:

Déli 12 órakor a szavazatok aránya a következő:

Weisz 405

Braniste 265

Fél 2 órakor:

Weisz 763

Braniste 280

A nemzetiségi agitátorok féktelenül izgatnak. A választáson való izgatás miatt *letartóztatták* *Popovics Szidor* lugosi román ügyvédet, továbbá a *Poporul Român* című lap szerkesztőjét.

Popovics György román nemzetiségi képviselő, akit államfogház büntetésének leülése végett Szegedre küldtek, nem ment el Szegedre, hanem megjelent a választáson, amiért a rendőrkapitány *elfogta* és Szegedre szállította.

Delután 5 órakor így állanak a szavazatok:

Weisz 1256

Braniste 520

Weisz Julián megválasztása bizonyos.

Bár nagy küzdelem folyik a jelöltek között, zászlója egyik pártnak sincs. A románoknak azért nincs, mert nem akartak nemzeti színű zászlót kitűzni, az alkotmánypartiak pedig azért nem tűztek zászlót, mert attól tartottak, hogy a románok ugys letépi.

A nemzetiségi pártiak *elvdgták a telefonhálózat drótjait* és alig hogy helyreállították a vezetékét, több ponton ismét megrongálták.

Weisz támogatására a választáson jelen vannak *Hock János*, *Steiner Ferenc*, *Stojanovics Iván báró*, *Péscha Miklós*, *Dobroszláv Péter* és *Hódy Gyula* országgyűlési képviselők, míg *Branistét* *Vlad Aurél* és *Popovics György* képviselők támogatják.

A választás éjjel fél tíz órakor ért véget. *Weisz Juliánt* 526 szavazattöbbséggel megválasztották. Az alkotmánypartiak között igen lelkes a hangulat.

MULATSÁGOK

(=) *Turista piknik*. A turista egyesület vígalmi bizottsága ma pénteken este 6 órakor az egyesületi helyiségben ülést tart, melyre a t. tagokat és az érdeklődőket meghívom. *Schill József* elnök.

(=) *A Soborsin és Vid-ke kaszinó-egylet* folyó hó 10-én jótékonycélu bált rendezett gróf *Hunyady Károlyné* és gróf *Hunyady Károly* védnöksége alatt. A fényesen sikerült bál, amelyen Soborsin és vidéke intelligenciája ugyszólván teljes számmal vett részt, víg hangulatban csak a reggeli órákban ért véget. A jótékony célra való tekintettel a következő felülfizetések történtek:

Hunyady Károly gróf 95 korona, *Mocsonyi Sándor*, *Seidner Sándor* 10-10 korona, *Erdélyi Ferenc*, *Kiss József*, *Klein Lőrinc*, *Rambanszky Károly*, *Urdl Antal* 5-5 korona, *Volk József* 4 korona, *Kiss Ferenc*, *Prém Péter* 3-3 korona, *Arnold János*, *Bruck Soma*, *Németh Lajos*, *Schramm Róbert*, *Tomucza Antal* 2-2 korona, *Róth Vilmos*, *Seladean Viktor* 1-1 korona.

(=) *A gaisai iparosság* jól sikerült táncvígalmat rendezett, amelyen jelen voltak:

Asszonyok: *Bugyán Miklósné* (Muszka), *Friedmann Ignácné*, *Hermann Gyuláné*, *Jakab Péterné*, *Kubercsik Józsefné*, *Loosz Antalné* (Világos), *Mand Istvánné* és *Lipótné*, *Marksteiner Péterné* (Világos), *Mészár Istvánné* (Borosjenő), *Pap Béláné* (Radna), *Rosenberg Sándorné*, *Rozsnyai Lajosné*, *Rusz Józsefné* (Muszka), *Scherer Antalné* (Ujszentanna), *Szeberni Józsefné*, *Schwartz Dávidné* (Muszka), *Woittek Ferenc* és *Jánosné*.

Leányok: *Bugyán Erzsébet* (Muszka), *Farkas Etelka*, *Friedmann Eszti*, *Hermann Margit*, *Bella* és *Vilma*, *Marksteiner Berta* (Kovaszinc), *Mészár Juliska* (Borosjenő), *Pap Nóvérék* (Radna), *Pollák Janka*, *Tenczer Zozefin* (Simánd), *Tóth Erzsébet* (Világos) és *Rusz Regina* (Muszka).

HIREK.

Az első mártírok.

Arad, február 14.

A nők szavazati jogáért folyó küzdelemnek áldozatai vannak: negyvenkilenc asszony. Nálunk általában nem veszik komolyan ezt a mozgalmat. Emlékezzünk, amikor *Barabás* Béla egy - Aradon tartott beszédében az általános szavazati jogról nyilatkozva a nők szavazati joga mellett foglalt állást, humorosan fogták fel a dolgot és szinte megmosolyogták a képviselőt.

Angliában egészen másként áll a nők politikai jogainak ügye. A szigetországban komolyan számolnak a nők törekvésével. Hogy mennyire komoly Angliában a nőknek a szavazati jogért folytatott harca, legjobban a mai táviratok illusztrálják. Az angol nők gyűlést tartottak a nők szavazati joga ügyében. Gyűlés után a képviselőház elé vonultak, ahol összeütköztek a rendőrséggel. Ez alkalommal újabb letartóztatások történtek és a letartóztatott nők száma negyvenkilencre emelkedett.

Nekünk egészen más fogalmaink vannak a nőkről, semhogy tüntető tömegnek képzeljük el őket. A mi asszonyaink és leányaink sokkal féltékenyebbek, semhogy tüntessenek és esetleg szembeszálljanak a rendőri karhatalommal. Azt pedig, hogy elfogassák magukat, szinte meggyaláznak tartanak.

Angliában eljutottak eddig is és ez a küzdelem hatásos módjának bizonyult. A negyvenkilenc asszony, akit letartóztattak, ennek az ügynek első mártírjai, s ez azt jelenti, hogy a modern Anglia földjén ez a nálunk mosolyba vett reform — *urban van*.

— **Jekelfalussy a királynál.** Bécs-ből táviratozzák: *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi miniszter ma külön kihallgatáson volt a királynál, akinek megköszönte az egrí 60. gyalogezred tulajdonosává való kinevezését.

— **Papp I. János püspök üdvözlése.** Kedden volt négy éve, hogy *Papp I. Jánost* aradi görögkeleti román püspökké választották. Az évforduló alkalmából a románok részéről több üdvözlő küldetés kereste föl a püspököt, többek közt: a zsinati tagoké, *Csorogár* Román, az aradi [román] papnevelő igazgatója, az aradi egyházközségé, *Beles* Vazul esperes vezetése alatt, továbbá a román papnevelő- és tanítóképző ifjusága. A püspök meghatóttan mondott köszönetet az üdvözlésekért.

— **A színügyi bizottság szaporítását megfelelbezik.** A város tegnapi közgyűlésén tudvalevőleg azt a határozatot hozták, hogy a színügyi bizottság tagjainak számát tizenhatra egészítik ki. A közgyűlés tárgysorozatán csak egy megüresedett tagsági helynek választás útján való betöltése szerepelt. Mint értesülünk, a közgyűlés határozatát *megfelelbezik*, mert a törvényhatósági bizottság olyan ügyben határozott, mely nem volt napirendre kitűzve.

— **Az arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár igazgató-választmánya** ma délelőtt ülést tartott, amelyen a február 24-én tartandó közgyűlés tárgyait készítették elő. A választmány a mérlegen és az évi jelentésen kívül az *alaptőke fölemelésével* foglalkozott. A választmány javaslata szerint az igazgatóság bizassék meg, hogy olyan időben, amikor alkalmasnak fogja látni, rendkívüli közgyűlést hívjon össze az új részvénykibocsátás ügyében. A választmány ezután az igazgatóságban megüresedett helyre *Nacht* nébel Ödön kir. tanácsost, a választmányban megüresedett tagságra *Vásárhelyi* Jánost jelölte.

— **Lueger betegsége.** Lueger dr. polgármester állapotáról, amint egy bécsi távirat jelenti, délelőtt 10 órakor a következő orvosi jelentést adták ki: Némileg nyugtalan éjszaka után a beteg szubjektíve nem érzi magát rosszabbul, mint tegnap. Érverés és hőmérséklet az éjen át majdnem a normálisra tért vissza. Táplálékfelvétel még mindig nem kielégítő. A beteg érdeklődött a napi események iránt és több napilapot felolvasott.

— **Uj udvari tanácsos.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király *Vásárhelyi* *Woldianer* Hugó nyomdatulajdonosnak, a nyomdai ipar és a közszolgálat terén szerzett érdemei elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozta. Az új udvari tanácsos aránylag fiatal ember, jelenleg 39 éves, székesfővárosi biz. tag és szabadságon kiv. tart. honvédhuzár hadnagy. Legfelső kitüntetését abból az alkalomból kapta, hogy legutóbb kettős jubileumot ült, nyomdászvállalata alapításának 50-ik és a kiadásában megjelenő *Budapest* politikai napilap, a függetlenségi párt félhivatalos lapja fennállásának 30 éves jubileumát.

— **Bülow nem akar akasztatni.** Kölnből táviratozzák: Stockholmi lapok azon jelentésével szemben, mely szerint *Stead* egy előadásban azt mondta, hogy *Bülow* herceg birodalmi kancellár előtte úgy nyilatkozott, hogy a világbékét leggyorsabban úgy lehetne biztosítani, ha megengednék, hogy 12 hatalmas újság szerkesztőt felakasztsanak és mindjárt a Köln. Ztg. szerkesztőjén kezdjék és a Times szerkesztőjén folytassák azt, stb. a Köln. Ztg. azt írja, hogy fel van hatalmazva a birodalmi kancellár részéről annak kijelentésére, hogy a kancellár *nem tette* a szóban forgó kijelentést. Steaddal folytatott beszélgetése alkalmával nem a kancellár, hanem *Stead* mesélte el, hogy évek előtt ő maga ajánlotta Pétervárott egy magasrangú diplomatának, hogy a világbéke biztosításának legjobb módja az lenne, ha *újságírókat akasztatnának* fel.

— **A Duna-Tisza csatorna.** *Budapest*-ről táviratozzák: A Duna-Tisza csatorna létesítése ügyében kinevezett szakbizottság ma folytatta tárgyalásait. A mai tanácskozáson az egységárról, a költségleírásról és a Garamcsatorna szabályozásáról volt szó. A bizottság következő ülését *február 25-én* tartja.

— **Házasság.** *Laszy* Gyula nyug. huszárfőhadnagy, az osztrák-magyar bank aradi fiókjának hivatalnokja kedden délután öt órakor vezette oltárhoz a temesvár-józsefvárosi zárda templomban *Kovács* Kató kisasszonyt, *Kovács* Ákos temesvári kir. főmérnök leányát. Tanúk voltak: *Gáll* József dr. főrendiházi tag a menyasszony részéről és *Németh* Gyula kir. táblai tanácselnök a vőlegény részéről.

— **A rendőrkapitányok országos kongresszusa.** A vidéki rendőrkapitányok e hónap 18-án tartják országos kongresszusukat, amely iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik. *Hegedüs* Sándor marosvásárhelyi főkapitányhoz, mint az Országos rendőrkapitányi kongresszus permanens bizottságának elnökéhez még mindig napnap után érkeznek a vidéki városok rendőrkapitányaitól értesítések, amelyben a kongresszus eszméjét melegen üdvözlik és azon személyes megjelenésüket helyezik kilátásba. *Hegedüs* főkapitány megkeresésére a székesfővárosi államrendőrségnek is több tekintélyes tagja fog megjelenni a kongresszuson.

— **Halálozás.** Tegnap temették el *Radnán* *Glasz* Károlyt, a *Mairovitz* Mór és *Fia* cég kőbánya vállalatának vezetőjét nagy részvét mellett. A temetésen megjelent a kiterjedt rokonságon s a cég tagjain valamint tisztviselőin kívül *Radna* és *Lippa* legtöbb testületeinek küldöttsége, ugyancsak csaknem összes intelligen-

ciája. A koporsóraj többek között a következő koszorukat helyezték:

Szeretett férjnek, — bánatos hitvese. *Drága* jó apának, — *Aranka*, *Kornél*, *Mairovitz* Mór és neje, — őszinte kegyelettel. *Dr. Mairovitz* Adolf és *Mairovitz* Márton, — a kedves *Glasz* bácsinak. *Ehrenwald* Vilmos és neje, — kedves *Károlyunknak*. *Engel* József és neje, — felejtethetlen barátunknak. *Glasz* Károly emlékének, — *Azary* Kornél, *Lippai* Kereskedő Köre, — *Tagtársnak*. Felejtethetlen barátomnak, — *Lówy*. Felejtethetlen Károly barátunknak, — *Mairovitz* Emil és neje. Szeretett sógorunknak, — *Wild* család Felejtethetlen sógor és nagybácsinak, — *Mátyás*, *Malvin*, *Jenő*. Die besten Grüsse, — *Familie* *Huszarek*. Aus Pietät, — *Familie* *Hepp*.

— **A szabók védekeznek.** Amit *Budapest* en a szabózseni csak megpendített, azt *Bécsben* meg is a kotja: A fekete listát, a veszedelmeset, a melyen a szabók notórius adósaikat tartják számon, pontos, hiánytalan betűrendben. Világos, hogy ezt a hirt nem szabad olyan ujongással fogadni, mint ahogy az ember belső becsületes ösztönei parancsolnak. Mert mindenki elítéli a lelke mélyén azt, hogy emberek százai éveken át csináljanak szabókotót és egy részgárat se fizessenek azokért a ruhákért, melyek a szabónak készpénzébe kerültek. Ez rut dolog, igaz. De az kapta fel az első követ a megcsontosodott szabókotót nemfizetők agyonverésére akinek nincs szabókotója. Például Magyarországon kinek nincs? Eppen azért kellett elejteniök a magyar szabóknak a fekete lista eszméjét. Mert mi hasznuk nekik abból, ha szépen felrajzolják a csökönyös adósok neveit? Ebből ugyan pénzük nem lesz s legfeljebb azt érik el, hogy a fondorlatos rendelő — álneven folytatja kisdud játékaikat. Az osztrák szabók megpróbálkoznak a dologgal. Ők mégis jobbmóduak valamivel és így kockára tehetik azokat a pénzeket — amiket úgy sem kapnak meg.

— **Egy színész nő öngyilkossága.** *Párisból* táviratozzák: Az *Odeon* színház tegnap esti előadását egy közbejött szomorú eset miatt nem lehetett megtartani. De *Vigny* márki vigjátéka volt kitűzve előadásra, amelynek egyik fő női szerepét *Bellanger* kisasszony, a párisi közönség kedvence kreálta. Az előadásra minden jegy elkelt, de azt nem lehetett megtartani, mert a kisasszony családja közvetlen az előadás előtt értesítette a színház igazgatóját, hogy *Bellanger* kisasszony rejtélyes módon *elűnt lakásáról*. Minthogy a helyettesítésről nem lehetett gondoskodni, a közönségnek visszaadták a jegyek árát. Ejjelkor tudták meg, hogy a színész nő az anyja halála felett érzett fájdalomában a *Szajnába ugrott*. A parton sétáló közönség mentőcsónakon még idejében kimentette a vízből. Az életunt színész nőt késő éjjel a lakására szállították, ahol a családja ápolja. Állapota nem veszélyes.

— **Ipari ösztöndíjak.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara a következő ösztöndíjak pályázatát hirdeti ki:

A kereskedelemügyi miniszter *Mária* *Valéria* főhercegnő születésének emlékeztetőre *Voigtländer* Frigyes alapítványából származó ösztöndíj kamataira pályázatot hirdet. Ez alapítvány kamataiból két, egyenkint 1082—1082 koronás ösztöndíjat alakított. Ez ösztöndíjakat képesítéshez kötött ipart űző, két szegényebb sorsu, érdemes, szakmájában kiváló és józan életű olyan kezdő fiatal magyar honos iparosmestereknek, vagy idősebb segédnek fogják odaítélni továbbképzés céljából, vagy műhelyi berendezés, illetve annak tökéletesítése céljából, vagy forgatóke gyanánt, kik atyjuk iparát folytatják s attól az iparüzletet átvették, vagy átvenni akarják. A *Goldberger* Erzsébet által létesített „*Goldberger* alapítvány” kamataiból hét (7) egyenkint 300 és egy 226 koronás, összesen tehát nyolc segélydíjat alakított a kereskedelemügyi miniszter, melyeket szakmájukban kivált, józan életű, de fiatalon elhunyt, képesítéshez kötött ipart űzőt magyar honos iparosmesterek szegény sorsu, de 18 évet még be nem töltött (fiu esetleg éány) árvaiknak fog odaítélni. Pályázhatnak e segélydíjakra az előző pontban említett özvegyek és árvaik, ez utóbbiak anyjuk vagy gyámjuk útján. Özvegyek, kik férjük iparát folytatják, árvaik, kik atyjuk iparát választották életpályául s mint ilyenek segéd vagy

tanonc minőségben alkalmazva vannak, avagy ugyanazon szakmába vágó ipari szakiskolába (felső ipariskolába járnak, az odaitélésnél előnyben részesülnek.

E két alapítványra a pályázatokat február 8-ig kell az aradi kereskedelmi és iparkamarához benyújtani. A kereskedelemügyi miniszter pályázatot hirdet a pesti magyar kereskedelmi bank által alapított 1350 koronás külföldi tanulmány utazási ösztöndíjra. Az ösztöndíj elnyerése iránt folyamodhatnak oly ifjak, kik valamely hazai felső ipariskolát jeles eredménnyel végeztek, mely körülmény az intézettől nyert bizonyítvánnyal igazolandó. A folyamodványban megjelölendő azon ismeretág, melynek elsajátítása vagy kibővítése végett az illető tanulmányutat megtenni szándékozik. A pályázati kérvények a kereskedelemügyi miniszterhez címezve *f. évi március 1-ig* nyújtandók be az aradi kereskedelmi és iparkamaránál.

— **Az apaság széruma.** Páris egyik laboratóriumából ismét tudományos szenzáció repült szét a világba. Egy kiváló fiziológus, Moro, olyan kísérleteket végez, melyeknek végeredménye az lehet, hogy rokonsági kapcsolatok tudományosan megállapíthatók. Szérumot készít Moro az egyik ember véréből s ezt a szérumot beoltja egy másik emberbe s abból a hatásból, amelyet a szérum a beoltottnak vérében kelt, a kettőjük közt fennálló rokonságra lehet következtetni. Tökéletesítve az eljárást: Moro annyira viheti, hogy esetleg meg tudja vizsgálni, vajjon két ember közt apai és fiui viszony áll-e fenn. Látnivaló, hogy ez roppant fontosságú találmány — ha ugyan kis kacsává nem töpörödik össze. Az is mindjárt első pillanatra szembeszökik, hogy veszedelmes ez a találmány. Mert az igazság — bármennyire szeretjük is valamennyien — tulságos adagokban kényelmetlen. Vannak igazságok, amelyekre nincs szükségünk, sőt egyenesen olyanok, a mely lehetetlenné teszi az életünket. Ilyenféle a Moro szérumának igazsága. A római jogi szálóige már belenyugodott, hogy az apa bizonytalan. S most megjelenik Moro és kikutatja mindenkinek az apját. Ó főrangnak, ó ősnemesek — ez a Moro kellemetlen ember! Ez a Moro egyenesen a családfák törzsének veti neki a fűrésze élet. Ezt a tudóst le kellene beszélni a kísérletei folytatásáról.

— **A temetkezés megváltása.** Bécs város meg fogja váltani a temetkezési vállalatokat és a temetkezést községi kezelésbe veszi. A tárgyalások az egyes vállalatokkal már bevégeztek és a szerződés legközelebb a közgyűlés elé jön. A megváltás több millióba fog kerülni. Az új temetkezés a szegényebb néposztályra nézve sokkal olcsóbb lesz.

— **A pécskai takarékpénztár töke-felemelése.** A pécskai takarékpénztár részvénytársaság vasárnap tartandó évi rendes közgyűlésén részvénytökejének felemelését határozza el. A takarékpénztárnak eddig 1500 darab nyolcvan korona névértékű részvénye volt. Ezeket a nyolcvan koronás névértékű részvényeket most összevonják és pedig úgy, hogy két részvény helyett egy újat adnak, s az intézetnek 750 darab 160 korona névértékű részvényük lesz. Ezeknek a részvényeknek névértékét 200 koronára egészítik ki olyaténképen, hogy minden összevont két részvény után negyven koronát vesznek fel a tartalék-alapból, ami 30,000 koronát tesz ki. Ezenkívül még 150,000 korona értékben bocsátanak ki új részvényeket, amelyek közül egyre két régi részvénynek lesz elővételi joga.

— **Amerika a bevándorlás ellen.** Vashingtoni távirat jelenti: A kongresszus legutóbbi ülészaka óta a bevándorlási törvény többrendbeli módosítását tárgyalták. A nevezett törvény *fejádot* állapít meg a bevándorlókra, azoknak a kivételével, akik Kanadából, New-Foundlandból Kubába és Mexikóba jönnek, nem szól azonban azokról a bevándorlókról, akik a Havai szigetekre, a Guam szigetekre és a Filipponi szigetekre vándorolnak be. Új intézkedéseket akarnak továbbá tenni az iránt, hogy mekkora tér illesse meg a kivándorló hajók utasait. A ter-

vek szerint ezentul 18 köblábbal több tér számítandó minden személyre minden olyan hajón, amely bevándorlókat hoz az Egyesült Államok területére, a főfedélzeten és az első fedélközi utasoknak, s husz köblábbal több a második fedélközön utazóknak.

— **Baromfitenyésztő szövetkezet Aradon.** Az aradi baromfitenyésztő szövetkezet alapítói pénteken délután öt órakor a Központi-szálló Sallac-utcai kistermében értekezletet tartanak.

— **Magyar név.** Kiskoru Ditrichstein Viktor aradi lakos vezetéknevét a belügyminiszter engedélyével *Dézna*-ra, Kohn Ede aradi lakos és családja Kovács-ra változtatta.

— **Sajtópör — vádiott nélkül.** A Budapesten megjelenő *Slovensky Tizdevnik* című tót lapocska sorra hozott olyan cikkeket, amelyek féktelenül izgatták a magyarság ellen a nemzetiségieket. Egymásután öt sajtópört indított az ügyészség *Porubszky* Dusán, a lap szerkesztője ellen, akit vád alá is helyeztek ötrendbeli, a btk. 172. §-ának 2. bekezdésébe ütköző *izgatás* vétsége miatt. Az inkriminált cikkek: *Miért akarnak bennünket megfojtani?* Iskolai betyárok, Földet kérünk! To i to és Hornu Strehova címekkel jelentek meg 1906. július—szeptember hónapjaiban. Az első helyen említett közleményből ismertetjük ezt a részt:

„A magyarosítás ránk lealázás és legyalázás. Ha a jegyzőkönyveket magyar nyelven vezetjük tudjátok-e mit irtok alá, tudjátok-e mi határozatokat el ott rólatok? Nem tudjátok, vajjon nem irtátok-e alá saját halálos ítéleteket. Ha a megye öntudatos tótok kezében lenne, ugy a község is, hiszen az az egész banda, amely ma lárával és csendőrral gyepión tartja a parasztot, éhen halna. Tótótnak a testvére és érdemes minden áldozatra. Verd, rugd. üsd a himpellért, a hol éred!”

Porubszky Dusán tót szerkesztő ellen, mind az öt vád tehintetében, mára tüzték ki a budapesti büntető-törvényszéknél az esküdtszéki tárgyalást dr. *Doleschall* bíró elnöklése mellett. A közvád képviselőjében dr. *Hodászy* Antal királyi ügyész, a vádlott védője gyanánt dr. *Kadosa* Marcel ügyvéd jelent meg. Maga Porubszky azonban nem jött el a tárgyalásra. De küldött egy táviratot a védőjének Szokolcáról, ahova — ugymond — el kellett sürgősen utaznia s ahonnan vissza is akart jönni a rendes időre, azonban — lekéste a vonatot. A kir. ügyész azért, mert a nézete, hogy Porubszky szándékosan maradt el a tárgyalásról, indítványozta a *letartóztatását* s aztán új rövid határnap kitűzését. Az esküdtbiróság visszavonulván, hosszas tanácskozás után akként határozott, hogy bár a vádlott intenciója felől nem a legjobb véleménynyel van — a letartóztatást nem rendeli el mégse. Nem pedig azért, mivel a Bptts. 141. §-a szerint a letartóztatásnak csak akkor van helye, ha a vádlott „megszökött” vagy pedig „elrejtőzött” a bírái elől. Amiről azonban a jelen esetben, amikor Porubszky táviratozott Szokolcáról, nem lehet szó. Az ügyben új tárgyalást fognak kitűzni.

— **Mindennek az idő a legalaposabb próbája.** Különösen áll ez a gyógyszerekre nézve. Ha mérlegeljük, hogy a „Scott-féle Emulsió” 30 évnél hosszabb próbát állt ki, ugy tényleges jószágáról bizony meg lehetünk győződve. A „Scott-féle Emulsió” főleg csukamájolajból áll. Ezt azonban teljesen jó ízű és mindenkinél könnyen emészthető formában nyújtja. A „Scott-féle Emulsió” minden gyógyszerárban kapható van.

— **Szabó-féle pármái ibo yaszappan** a szapanok ideálja. Rendkívül kellemes ibolyaillata s bőrpuhító, üde hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyezhet vele. Készíti Szabó Béla pipereszappan-gyáros Miskolcon. Darabja 80 fillér, 5 darab 2 korona 20 fillér. Aradon kapható Vojtek és Weisz droguériájában, Földes K., Ring L., Rozsnyay M., Hajós, Vojtek, Berger és Krebsz gyógyszerészeknél, Brunner Béla, Guttmann és Berger, Glück Dezső kereskedőknél. Az országos hírű Szabó-féle gyermekszappant az anyák figyelmébe ajánljuk. 476

— **Az aradi köuti vaspálya és téglagyár részvénytársaság** forgalmi kimutatása 1906. évi december 16-tól 31-ig. Személyszállítás 1906. december 16-tól 31-ig 20221 személy, bevétel 4094 korona — fillér, 1905. december 16-tól 31-ig 19377 személy, bevétel 3859 korona 70 fillér, 1906. január 1-től december 31-ig 556715 személy, bevétel 112402 korona 20 fillér. 1905. január 1-től december 31-ig 528963 személy, bevétel 105972 korona 70 fillér. Teherszállítás 1906. december 16-tól 31-ig 3084300 kilogramm, bevétel 3132 korona 44 fillér, 1905. december 16-tól 31-ig 2832240 kilogramm, bevétel 3100 korona 16 fillér, 1906. január 1-től december 31-ig 72264390 kilogramm, bevétel 73927 korona 03 fillér, 1905. január 1-től december 31-ig 58085950 kilogramm, bevétel 64394 korona 89 fillér.

— **Praeservatív** ideális legjobb minőségben Vojtek és Weisznál. 201

Gyilkos merénylet a világosi határban.

Fegyveres utonállók garázdálkodása.

— *Az Aradi Közlöny tudósítójától.* —

Arad, február 14.

A *legsötétebb Aradmegyéből* című gazdag bűnügyi krónikának legtöbb fejezete tudvalevőleg Világos környékéről kerülnek ki, ahol a kolnafosztogatások, rablások és betörések annyira napirenden vannak, hogy már nem akad fenn senki sem rajtuk. A környékbeli született gonosztevők az utóbbi hónapokban annyira mentek elvetemedettségükben, hogy nem is valami gazdag zsákmányért lepuffantják azokat a könnyelmű embereket, akik éjjel Világos határában járnak merészkednek.

Három tagbaszakadt román embernek ilyen gyilkos merényletét tárgyalta ma az aradi esküdtbiróság *Bittó* József elnöklete alatt. Az ügyészi vádirat szerint a múlt év november 30-áról december 1-jére virradó éjjel a világosi határban levő szőlőhegyen *Petika* Juon kocsin bort szállított a Michelbauer-féle kolnába. Amikor *Petika* körülbelül fél órányira haladt a község szélével, észrevette, hogy egy szőlő kerítése mellett három ember áll, puskáikat az utra irányítva. *Petika* rögtön tisztában volt szíval, hogy veszedelmes utonállókkal van dolga és ezért a lovak közé csapott, maga pedig lehajolt a rud mellé, hogy elkerülje a rablók gyilkos lövegeit.

Alig hogy a rud mellé bujt *Petika*, eldőrdült az egyik puská és 12 darab serét a bort szállító gazda *hátába furódott*. A serétek csak könnyű sérülést ejtettek *Petikán*, aki most teljes erejéből a lovak közé csapott és a hegyörhöz hajtattott. Előbb ennek mondta el az orvítmadást, azután pedig a csendőrnöknek, akik kinyomozták, hogy *Fluerás* Petru, *Miklós* Szimeon és *Nyamcz* Miklós állottak lesben puskával a szőlőkerítés mellett és *Fluerás* Petru lött rá *Petikára* négy lépésnyi távolságból.

A mai tárgyaláson az esküdték kisorsolása után fölolvasták a vádiratot, amely a gyilkosság kísérletének büntetével vádolja a három román parasztot. A vádlottak és több tanu kihallgatása után a bíróság holnapra halasztotta a tárgyalást.

EGYESÜLETI ELET.

(*) **Az aradi fotoklub** e hó 15-én pénteken este 9 órakor a Központi kávéház különtermében választmányi ülést tart, melyre — tekintettel az elintézendő ügyek fontosságára — a választmány teljes számban való megjelenését ezúton is kéri az *elnökség*.

A titkos akták a Ház előtt.

Kossuth beszéde. — A hírlapok általányai. — A koalíció és Méray-Horváth Károly. — Lengyel Zoltán újabb leleplezései. — Hajdu Gyula a lopás vádja alatt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, február 14.

Azok az akták, amelyek Hajdu Gyula államszámzéki irodatiszt révén Lengyel Zoltán kezeibe kerültek, többé nem tartoznak a titkok világába. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter a képviselőház mai ülésén ezeket az aktákat a Ház elé tette, rövid beszéd kíséretében, amelyben elpanaszolta, hogy e botrányhajhászattal az országot *kompromittálják a külföld előtt.*

A képviselők nagy mohósággal estek az aktáknak. Az egyik azt tüntette föl, hogy a fővárosi lapok az Allamvasutaktól mennyi hirdetési általányt kaptak. A másik kettő két lapnak ez általányon fölül kapott szubvenciójáról szól. A negyedik arról tanuskodik, hogy a koalíció-kormány Méray-Horváth Károlynak, a békeszerzés körül kiváló szerepet vitt írónak külföldi tanulmányútra 100.000 koronát szavazott meg.

Még friss volt a hatás, amelyet az aktáknak nyilvánosságra jutott tartalma okozott, amikor újabb komplikációja keletkezett az ügynek. Lengyel Zoltán cikket írt, amelyben teljes határozottsággal állítja, hogy az aktákba foglalt számoknál sokkal nagyobb, *milliókra menő összegeket fordítottak tavaly és az idén is korrumpcióra, anélkül, hogy ezeket a kiadásokat kellően ellenőrizték volna.*

Hajdu Gyula ügyében ma megtörtént a vádindítvány, amely az eljárást *lopás* miatt kéri ellene megindítani. Lengyel Zoltán ellen pedig felbujtás címén emel vádat. Hajdu Gyula továbbra is letartóztatásban marad.

A Lengyel Zoltán-akták szenzációjáról a következő távirati tudósításokat vesszük:

A lefotografált akták a Házban.

A képviselőház mai ülése szenzációt hozott. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter napirend előtt a Ház elé terjesztette azokat a fontos iratokat, melyeket Lengyel Zoltán lefotografáltatott s amelyek azt mutatják, hogy a *Fejérváry-kormány a lapoknak mennyi pauszálét adott.* Ez természetesen nem ment teljes nyugalomban és mikor Kossuth befejezte beszédét, egész csomó képviselő csapott az iratokra, melyeket báró Bánffy Dezső kerített meg elsőben. Oda vitte magával a helyére s az újságírók a karzatokról szikrázó szemmel lesték, mikor kerül végre hozzájuk Kossuth borderója.

Az ülés ezen részéről a következő távirati tudósítást vesszük:

Kossuth beszéde

A képviselőház mai ülésén az előterjesztések után jelentette az elnök, hogy napirend előtt Kossuth Ferenc akar felszólalni.

Kossuth Ferenc: T. Ház! Több hét óta olyan tényeknek vagyunk szemtanúi, amelyek lehetetlen, hogy a hazáját szerető minden ember szívét szomorúsággal ne töltsék el. A világsajtó harsog azon előidézett botrányoknak a hirdetésétől, mely híresztelések olvasásánál lehetetlen, hogy a magyar ember arcát szégyenpir ne fussa el. (Ügy van!) Most ezen botrányhajhászás láncolatába egy új szem illesztődött be. Bizonyos okmányok lettek elemelve a szám-

vevőszék hivatalából. (Élénk felkiáltások: Gyálázat!) Hogy ezt az ideiglenes elsajátítást mi-nek nevezi a törvény, erre nézve én most véleményem nem mondok, hanem igenis egyszerű, magyar szóval és a törvénykönyvre nem hivatkozva, én ezt *lopásnak* nevezem. (Helyeslés.) Arról is volt szó és van szó, hogy az el-emelt akták, Isten tudja, miféle titkokat tartalmaznak. Igen természetes, hogy minden kormánykta addig, míg nyilvánosságra nem kerül hivatalos titkot képez, de ez az elnevezés nem azt teszi, hogy a hivatalos titok valami olyan titok, a mit leplezni kell és hogy ezt bebizonyítsam, ezeket a *hivatalos aktákat*, amelyeket az én magyaros szólásom szerint elloptak, egyszerűen a *Ház asztalára leteszem.* (Élénk éljenzés és taps.)

Farkasházy Zsigmond: Ez az egyetlen mód!

Kossuth Ferenc: Ezen akták egy része arra vonatkozik, hogy a múlt kormány és a jelenlegi kormány is egy évtizedek óta folytatott szokásnak hódol, — és nem is lehet másként — a mikor hirdetési általányokat adott és ad a lapoknak. Szokássá vált ezen általányokról úgy beszélni, minthogy ha ezek megvesztegetési kísérletek volnának. Én a magyar sajtót sokkal inkább tiszteltem, mintsem, hogy feltennem azt, hogy a magyar sajtót meg lehet vesztegetni. (Mozgás.) A hirdetési általányok mindössze is szerződést képeznek a miniszteriumok és a lapok közt, amely szerződésnek kötelezettsége a lapok részéről az, hogy a szükséges hirdetéseket közzé teszik. Ha a kormány soronként fizetné e hirdetéseket, sokkal többbe kerülne, mint az általány. Erre vonatkozik az akták nagyobb része. Egy akta arra vonatkozik, hogy a kereskedelmi miniszterium szociológiai tanulmányútra küldött valakit. Ez a világon mindenütt szokás. A kiküldött tudós ember, aki szolgálatot tett a nemzeti ügynek a kibontakozásnál. Midőn teljes nyíltsággal a Ház asztalára ezeket az aktákat leteszem még azt a megjegyzést kívánom tenni, hogy az én erős meggyőződésem szerint az a tény, hogy a hírlapoknak hirdetési általány adatott és adatik, az illető hírlapokra semmi árnyat nem vet, és nem vethet. (Az aktákat leteszi a Ház asztalára Élénk helyeslés és taps.)

Az akták

Kossuth Ferenc négy aktát tett a Ház asztalára.

1. A 7758. számú akta arról szól, hogy Erdős Armand az Egyetértés kiadója arra kéri Vörös László kereskedelmi minisztert, hogy mivel lapját a *N. Fr. Presse* formájára akarja átváltoztatni s ez költséggel jár, utalványozzon előlegül a lap hirdetési általányára 25.000 koronát. A kiadó utal arra, hogy a politikát a hirdetési általánytól elválasztja. A miniszter a kérelmet teljesítette.

2. A 6656. számú akta szerint a *Friss Újság* kiadója kéri a kormányt, hogy 16.000 koronában megállapított hirdetési általányát *utalványozza ki 1907-re már 1906. március 1-én.* A miniszter (Vörös László) ezt a kérelmet is teljesítette.

A lapok általányai

3. A harmadik akta szól arról, hogy Vörös László 1906. jan. 1-én mennyi áta-

lányt állapított meg a lapoknak. A kimutatás ez:

Magyar Szó	10.000 kor.
Az Újság	10.000 "
A Hét	1.700 "
Pesti Napló	10.000 "
Magyarország	4.000 "
Pesti Hírlap	6.000 "
Budapesti Hírlap	10.000 "
Pester Correspondenz	1.000 "
Agramer Ztg.	— 800 "
Népszázlója	— 600 "
Pol. Volksblatt	1.000 "
Uj Hírek	1.000 "
Budapesti Napló	10.000 "
P. Lloyd	10.000 "
Magyar Hírlap	10.000 "
Budapester Tagblatt...	4.000 "
Neues Pester Journal ...	4.000 "
Az Ország	2.000 "
Magyar Estilap	2.000 "
N. Pol. Volksblatt ...	1.000 "
Kivíteli Szemle	1.200 "
Alkotmány	1.000 "
A Nap	5.000 "

A kimutatás összesen 123.000 koronáról szól. Nem kaptak pauszálét a *Budapest*, mely a felajánlott 10.000 koronát visszautasította, a *Kis Újság*, a *Polgár* és az *Esti Újság*.

4. A negyedik aktacsomó Méray-Horváth Károly ügye. Méray a koalíciós kormányhoz fordult azzal a kéréssel, hogy neki szociológiai tanulmányai végzésére öt évre évi 20.000 korona szubvenciót adjanak ösztöndíj címén. Kérésével hivatkozik Wekerle és Kossuth ígéretére, hogy az alkotmányos kibontakozásnál teljesített szolgálatait honorálni fogják s bár tudja, hogy nagy az összeg, amit kér, de emlékeztet arra, hogy a mostani békét az ő tudományos alapon induló fáradozásai teremtették meg. A kormány 50.000 koronát kiutalt Méraynak és az összeget a hirdetési általányokkal számolta el.

A nevezetes akták a Házban nagy izgalmat keltettek.

Méray-Horváth államsegélye.

A Ház asztalára letett akták közül a legnagyobb érdeklődést azok keltették, a melyek Méray-Horváth Károly ügyére vonatkoznak.

A kérvénynek, amelyet Méray-Horváth az utazási segélyre nézve Kossuth Ferenchez benyújtott, ez a szószerint való szövege:

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Kegyelmes Uram!

Nagyméltóságod, valamint a miniszterelnök ur ő excellenciája méltóztattak kifejezést adni azon szándékuknak, hogy engem valamiképp méltányoljanak azon szereplésem alkalmából, amelyet az alkotmányos rendnek helyreállítása körül a béke kezdeményezésével kifejtettem. Nagyméltóságok ezen jóakarátát köszönve, volt szerencsém kifejezni, hogy hálásan veszem, ha ezen alkalommal a méltánylást oly irányban vehetném igénybe, hogy mód nyujtatnék nekem azon szociális tanulmányaimnak anyagi gondoktól mentesen való folytatására, amely szociális munkásságomnak volt a reális eredménye az az üdvös szerepem, amelylyel az or-

szágnak egy jelentős pillanatában közreható-
tam. Ehhez képest bátorkodom a következő ké-
resemet formulálni:

Kegyessédjék a nagyméltóságú kormány-
nak engem *öt évre* tanulmányaimnak a külföldi
központokban való zavartalan folytatására az
én helyzetemhez mért, szükséges anyagi támo-
gatással ellátni. Tekintettel arra, hogy nekem
ittthon eddig is legább 14-15 ezer koronát
kellett megkeresnem nagyszámu családom fön-
tartására, most, ha a külföldön való éle-
st, az elhelyezkedést és utazást számítva, még néhány
ezer korona többlet van szükségem, — évi
20000 koronát kérek szándékom megvalósít-
hatására.

Bátorkodom ezt kérni két címen. Az egyik
az, hogy — Nagyméltóságú Uraim — a legna-
gyobb szabása a modern exakt tudományok-
nak az, amely az államok életének oly törvény-
szerűségeit vezeti le, amely a politikát is a
pozitív fizika körébe vonja, amint hogy ezen
tudomány pozitívítása felől a mi válságunk
alkalmából is egyes experimentatív bizonyítéko-
kat kívántam szolgáltatni. Ennek dokumentu-
mait a mellékelt dolgozatban egy tudós egye-
temi tanár híven össze is állította. Ez a tudom-
mány egymaga is megérdemli, hogy amidőn
ily nyilvánvalóan hasznát látta a mi politi-
kánk legsúlyosabb idejében, akkor ez az én
kérvényemben föllátható szerény követelési
határokon túl is méltányolható. A másik
pedig az, hogy azt hiszem, annyi sok mil-
lió hasznót okozott az országnak, hogy a
béke, — amelyhez az alapot nekem volt sze-
rencsém megadni, — gátat vetett a további
gazdasági romlásnak, hogy azon sok millióval
szemben talán nem is szerénytelenség azon ké-
rés, amelyet jeleztem.

Vagyok mély tisztelettel és azon remény-
ben, hogy meg szolgálhatom munkásságommal
továbbra is Nagyméltóságoknak és az ország-
nak, amit az én munkásságom érdekében tenni
méltóztatnak,

alázatos szolgálja
Méray Horváth Károly.

A kérvény hátán a következő elintézés van:

A folyamodónak, tekintettel a szociális
tudományos irodalom terén már eddig is
kifejtett figyelemreméltó tevékenységére, ta-
nulmányainak külföldön való tökéletesítésére
*öt éven át évi 10.000 korona volna engedé-
lyezhető.* Ez összeg a munkásvédelmi hitelt
terhelné. Folyamodó személyesen is járt ná-
lam és azt a reményét fejezte ki, hogy a
kért 20.000 koronát megkapja.

További elintézése a kérvénynek a kö-
vetkező:

Méray-Horváth Károly urnak
Budapest
I. Alkotás-utca 81.

Elém terjesztett folyamodványára érte-
sitem, hogy méltányolva a szociológiai tudom-
mány terén már eddig is kifejtett érdemes
tevékenységét, tanulmányainak külföldön való
folytatására *öt éven át évi 10.000 korona
segélyt engedélyezek.* Ezen összeg első évi
részletét egyidejűleg folyósítottam, a további
részletek folyósítására évről-évre teendő elő-
terjesztés alapján külön-külön fogok intéz-
kedni, amikor is egyben tanulmányainak
eredményéről jelentést várok.

A néppárt állásfoglalása

A néppártban ma este értekezlet volt,
amelyen élénken foglalkoztak azokkal az ak-
tákkal, a melyeket Kossuth Ferenc ma a Ház
elő terjesztett. A néppárt különösen azt kifo-
gásolja, hogy Méray-Horváth Károlynak a kor-
mány oly nagy összegű segélyt adott és hogy

azt ép a munkásvédelemre rendelt alapból
vonta el.

A pártban hevesen tárgyalták Günther An-
tal igazságügyminiszternek tegnapi nyilatkoza-
tát, a melyekben eltér elődjének, Polónyi Gé-
zának programjától, amely programot pedig a
néppárt föltétlenül helyesnek vallott.

Egy apokrif levél.

A Független Magyarország, amint meg-
irtuk, Lengyel Zoltán egy állítólagos levelet kö-
zölte, s ehhez a következő részleteket fűzte.

Hajdu Gyula lakásán a rendőrök a diván
alatt két iratot találtak. Mind a kettő Lengyel
Zoltán sajátkezű írása.

Az egyik levél, melyben Hajdu Gyulát buj-
togatja, hogy csak lopja el az aktákat. Hono-
ráriumot is ígér neki. A másik írásban pedig,
amelyet a rendőrség a legszigorubb titokban
tart, Lengyel Zoltán egyenest felsorolja, hogy
miféle akta-darabokat lopjon el az ő részére
Hajdu Gyula.

Erre vonatkozólag Lengyel Zoltán ma a
következő nyilatkozatot tette közzé:

Nyilatkozat.

Már a tegnapi nap folyamán értesültem,
hogy Rónai Mór apokrif levelet kézhez kaptam,
mert a sajtópanamait lelepleztem. A
mai lapokban közölt levél-elejétől végig tu-
datos hamisítvány. A hamisítók ellen még e
nap folyamán megteszem a bünyenítő fel-
jelentést. Dr. Lengyel Zoltán s. k.

A budapesti rendőri sajtóiroda ma a kö-
vetkező jelentést adta ki: Lengyel Zoltán dr.
országgyűlési képviselő ur tegnap megjelent
nyilatkozatának az a része, hogy őt, hozzátar-
tozóit, illetve irodai alkalmazottait az állam-
rendőrség detektívjei napok óta megfigyelik,
tévés. A rendőrség közgei közül a mai napig
egy sem kapott erre utasítást. A főkapitány
tehát felkéri nevezett képviselő urat arra, hogy
azt az egyént, aki őt állítólag figyeli és aki
illetéktelenül kiadja magát az államrendőrség
közgeinek, mint közönséges szélhámost a leg-
közelebbi rendőrnek adja át.

„Harc a gazemberek ellen.”

Lengyel Zoltán *Harc a gazemberek el-
len* címmel ma cikket ír, amelyben első-
sorban apokrifnak mondja az ő állítólagos
levelét Hajdu Gyulához és kijelenti, hogy
miatta a legrövidebb idő alatt megteszi a
bünyenítő feljelentést. Ezután így folytatja
cikkét Lengyel:

Ami pedig a Kossuth Ferenc által ma be-
mutatott aktákat illeti, amelyeknek tartalmát
csak hézagos telefonüzenet alapján ismerem
és így ezuttal végleges álláspontot nem foglal-
hatok el; ezuttal csak egy kijelentésre szorit-
kozom. Kossuth Ferenc csak egyes aktákat
mutatott be és nem az összeseket. A bemuta-
tott akták jó része a tisztességes sajtónak járó
rendes átalányokra vonatkozik. A vesztegetési
pénzeknek csak egyike-másika van bennük.
Egyetlen állítást akarok és várok: Hivatalos
összeállítás alapján jelentse ki Kossuth Ferenc,
hogy ki és mit kapott, mikor és kitől és minő
címen ezeken kívül. Vagy férfiúi becsület sza-
vára jelentse ki, hogy a felsoroltakon kívül
egyetlen lap sem kapott semmit.

Mivel pedig kapott és egyesekre nézve azt
is tudom, ki kapott és mennyit kapott és mi-
vel ezek közül már ezuttal is magamhoz vet-
tem egy pár adatot, — mert arra az újságra
vonatkoznak, amely ma a leggaládabb mód-
hozadozva, hamisítva, rágalmoz, — hát egye-
lőre kijelentem, hogy a Független Magyarország

című lapot sokszorosan mevesztegette a dara-
bont-kormány, amire vonatkozólag egy 10.000
koronás tétel a kimutatásban is benne van.
Egy 29,050 koronás tételért egy cég a kor-
mányt ez idő szerint perli vagy perelni akarja.
Ezenkívül a többire nézve vonatkozó adatok
egy részére vonatkozó adat föltalálható Gass-
ner Béla királyi közjegyzőnél. Kijelentem, hogy
e gasságokról, amíg a lap főszerkesztője vol-
tam, tudomással nem bírtam. Kijelentem, —
ugy, amint azt már több ízben hírlapi nyilat-
kozataimban előadtam, — hogy e hivatalos
adatok dacára, ezek tudatában a kereskedelmi
kormány e lapnak az én hátam mögött 1906.
junius 8-án az államvasutak irattárában Kiss
János által aláírt és Rónai Mórhoz címzett ki-
adványban újabb horribilis összegű szubvenciót
adott, kifizetett.

És mikore miatt a laptól megváltam és
megváltásom okát nyilvánosságra hoztam,
Kossuth maga volt az, aki a kilépni akaró
Bakonyinak és Burgyánnak azt mondta:

— Ne hagyjátok ott, mert nekem szüksé-
gem van e lapra.

Egész általánosságban újból állítom, hogy
nem is százezrekre, hanem végösszegükben
milliókra menő közpénzek harcoltattak el a
legutóbbi válságos évek alatt, a tavalyi és az
idei évet sem véve ki, költségvetés ellenére és
kellő zárszámadási ellenőrzés nélkül. E pénzek
kilenc tizede a nemzet ellen használtatott föl.
Bűnösök ebben a kormányok, de bűnös a szám-
szék és a zárszámadási bizottság is. Bűnös a
zárszámadási bizottság azért, mert az utóbbi
időket nem említve, soha föladatát nem telje-
sítette, de bűnös az ellenőrzésre hivatott kép-
viselőház is abban, hogy az 1901-ik évtől kezdve
soha semmiféle zárszámadás ügyében egyetlen
komoly fölszólalás sem történt, jöllehet a Ház-
ban és a Házon kívül minden alkalommal, min-
den erőmet megfeszítve agitáltam.

Igy áll a kérdés. Milliósok koronák elha-
rácsoldása és azon való osztzkodás a vdd. Ez
ellen harcolok. Harcolok amióta magamat is-
merem, harcolok minden módon és minden esz-
közzel. A harc közben egy fanatikus lelkes em-
ber segítségét nyújtotta. Elfogadtam, amint hogy
elfogadom a rablógyilkos segélyét is, ha nem-
zetem megmentéséről és nemzetem testéről
ennyi fekély elpusztításáról van szó.

Ezért vádolnak. Állok elébe, ítéljete!

Itt említjük meg, hogy a lapunkban is kö-
zölt Lengyel-féle leveleket Hajdu Gyulához hir-
szerint Szeredai Leó hírlapíró írta.

Szeredai Leó nyilatkozatot tesz közzé, amely-
ben kijelenti, hogy nem Krecsányi Kálmán de-
tektívönöktől kapta Lengyel Zoltánnak Hajdu
Gyulához intézett levelét, hanem egy tisztvise-
lőtől, aki nem áll az államrendőrség szolgálá-
tában, de akit nem is akar megnevezni. Telje-
sen viseli a felelősséget és nyugodtan néz a
sajtópör elé, amelyet Lengyel Zoltán indít.

Ujabb nyilatkozatok

Bakonyi Samu és Burgyán Aladár orsz.
képviselők, a F. M. főmunkatársai nyilatkoza-
tot tesznek közzé, amelyben kijelentik, hogy
csak azért maradtak meg a lap kötelékében,
mert ez kizárólag a függetlenségi eszméket
szolgálja. Lengyel Zoltán ugyan jónak látta az
ő személyüket is belevonni az ő ügyébe, de ők
nem bocsátkoznak vitába Lengyellel.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma
délutáni ülésén az 1903. évi zárszámadásokat
tárgyalta. Az aktalopás az ülésen nem került
szóba.

Az ügyész vádindítványa.

A rendőrségen egyelőre befejezték a Hajdu-
ügyben a vizsgálatot és Hajdu Gyulát még

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság.

Mérleg-számla 1906. évről.

Vagyon.	Korona		fill.		Teher.	Korona		fill.	
Pénztár álladék			548.108	17	Alaptőke :				
Váltó-tárca álladék			13,063.129	62	5000 drb. 400 koronás részvényben			2,000.000	
Folyó számlai adósok :					Tartalékalap			1,687.544	83
értékpapirokkal és jelzálog biztosítékkal fedezve	5,637.855	01			Betétek			14,878.480	13
törvényhatóságoknál, részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél fedezet mellett	1,590.057	08	7,227.412	09	Hitelezők			1,026.706	86
Jelzálog kölcsönök			4,951.699	63	Visszleszámitolt váltók			6,195.807	69
Előlegek értékpapírokra			175.597		Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankjára átruházott jelz. kölcsönök			919.653	01
Más intézeteknél elhelyezett tőkék			424.591	58	Be nem fizetett betét kamat adó			25.487	55
*Saját értékpapírok			658.160		Előre felvett kamatok			141.437	84
Ingatlan vagyon			80.000		Föl nem vett osztalék			30	
Felszerelések	19.898	60			Nyeremény egyenleg			286.595	96
10% leírás	1.990	39	17.908	21					
Hátralékos kamatok			15.137	57					
			27,161.743	87				27,161.743	87

*Ebből állampapírok és záloglevelek 588500 korona.

Kelt Aradon, 1906. évi december hó 31-én.

Heinrich Sándor, s. k.
vezérigazgató.

Földes Soma, s. k.
könyvvezető.

Az igazgatóság:

Urbán Iván, s. k.
elnök.

A felügyelő-bizottság:

Dr. Dálnoki Nagy Lajos, s. k.
elnök.

Gróf Breda Victor, s. k. **Purgly János, s. k.**
Fábián László, s. k. **Salacz Gyula, s. k.**
Friebeisz Miklós, s. k. **Szalay Antal, s. k.**
Hegedüs László, s. k. **Vásárhelyi László, s. k.**
igazgatók.

Daniel Endre, s. k.
felügyelő biz. tag.

Szathmáry János, s. k.
felügyelő biz. tag.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság felügyelő-bizottságának jelentése a tizenhetedik rendes közgyűléshez.

Tisztelt Közgyűlés!

Van szerencsénk az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnak 1906. évi mérlegére vonatkozólag a keresk. törvény 195. §-a és a társulati alapszabályok 83. §-a értelmében jelentésünket a következőkben terjeszteni elő.

A társulat vagyonkezelését, valamint a könyveléseket úgy az anyaintézetnél, valamint a fiókintézeteknél az elmúlt évben többször tüzetesen megvizsgáltuk s ennek alapján jelenthetjük, hogy úgy az ügykezelést, valamint a könyvelést mindenkor rendben levőnek és úgy a keresk. törvény, mint az alapszabályok intézkedéseinek teljesen megfelelőeknek találtuk.

Jelentjük továbbá, hogy az igazgatóság részéről elénkbe terjesztett mérleget, továbbá a veszteség- és nyereség számlát behatóan megvizsgáltuk, az egyes könyvekkel összehasonlítotuk s úgy találtuk, hogy a kitüntetett eredmény, úgy az általunk

1906. évi december hó 31-iki állapotokra vonatkozólag meg-ejtett felvételekkel, valamint az egyes naplókcal és könyvekkel teljesen megegyezik s a keresk. törvény ide vonatkozó intézkedéseinek tökéletesen megfelel.

Ezek után a választmány és igazgatóságnak a kitüntetett **286.595 korona 96 fillér** tiszta nyeresemény-felosztását tárgyzó és az évi jelentésben foglalt azon javaslatához, hogy ebből **150.000 korona** a befizetett 2,000.000 korona alaptőke osztaléka fejében a 17-ik számú szelvények bevonása mellett kifizetessék, **27.319 korona 18 fillér** az igazgatóság jutalékára, továbbá **3008 korona** a felügyelő-bizottság tiszteletdíjára fordítsák, **106.276 korona 78 fillér** pedig a tartalékalaphoz csatoltassék — hozzájárulunk és a t. közgyűlésnek elfogadásra ajánljuk.

Végre kérjük a t. közgyűlést, hogy az 1906. évet illetőleg úgy az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Kelt Aradon, 1907. évi február hó 14-én.

Az arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaság felügyelő-bizottsága:

Daniel Endre, s. k.
felügyelő biz. tag.

Dr. Dálnoki Nagy Lajos, s. k.
felügyelő biz. elnök.

Szathmáry János, s. k.
felügyelő biz. tag.

Aradi nyoma részvénytársaság könyvnyomdája

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festőgyáranak festésévei.